

Секція Право	
УДК 343.9.018:343.91-055.2(477)	
Дата першого надходження статті до видання	2026-01-12
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-02-28
Дата публікації/оприлюднення	2026-02-28

КРИМІНОЛОГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО ПЕРІОДІВ

Волобоєв Артур Олегович, доктор філософії в галузі права, начальник відділу організації освітнього процесу, Донецький державний університет внутрішніх справ, Україна, 25000, місто Кропивницький, вулиця Велика Перспективна, будинок 1, e-mail: voloboev_artyr@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-7138-5847>

Анотація. У статті досліджено теоретичні та прикладні аспекти кримінологічного прогнозування жіночої злочинності в Україні в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Визначено методологічні основи кримінологічного прогнозування гендерно-специфічної злочинності з урахуванням обмеженої надійності традиційних методів в умовах збройного конфлікту. Здійснено аналіз динаміки жіночої злочинності в Україні у 2019–2025 роках як основи для побудови прогнозних моделей. Систематизовано криміногенні фактори воєнного періоду, що безпосередньо впливають на жіночу злочинність: внутрішнє переміщення, руйнування сімейних зв'язків, економічна вразливість, посттравматичний стресовий розлад, зміна гендерних ролей, окупаційний контекст. Встановлено, що серед 4,6 мільйона офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб близько 60 % становлять жінки, що свідчить про непропорційний вплив наслідків збройної агресії саме на жіночу частину населення.

На основі чинного законодавства України та емпіричних даних розроблено три прогнозні сценарії розвитку жіночої злочинності у повоєнний період – оптимістичний, помірний та песимістичний. Обґрунтовано, що найбільш вірогідним є помірний сценарій, за яким жіноча злочинність у повоєнний період зросте на 15–25 % порівняно з довоєнними показниками, з найбільш значним зростанням у сферах корисливих злочинів, кіберзлочинності та злочинів, пов'язаних із наркотичними засобами. Запропоновано напрями превентивної кримінологічної політики з урахуванням прогнозних даних, зокрема обґрунтовано необхідність внесення змін до Закону України «Про пробацію», Кримінального процесуального кодексу України (далі – КК України), а також створення системи кримінологічного моніторингу жіночої злочинності на основі гендерно-дезагредованих статистичних даних.

Ключові слова: кримінологічне прогнозування, жіноча злочинність, воєнний стан, повоєнний період, криміногенні фактори, превентивна політика, прогнозні сценарії, запобігання злочинності.

CRIMINOLOGICAL FORECASTING OF FEMALE CRIMINALITY IN UKRAINE DURING THE WAR AND POST-WAR PERIODS

Voloboev Arthur Olegovich, PhD in Law, Head of the Educational Process Organization Department, Donetsk State University of Internal Affairs, Ukraine, 25000, Kropyvnytskyi city, Velyka Perspektivna street, building 1, e-mail: voloboev_artyr@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-7138-5847>

Abstract. The article examines theoretical and applied aspects of criminological forecasting of female criminality in Ukraine under martial law and post-war recovery conditions. The methodological foundations of criminological forecasting of gender-specific criminality have been determined, with particular attention to the limited reliability of traditional methods during armed conflict. An analysis of the dynamics of female criminality in Ukraine in 2019–2025 has been conducted as a basis for building forecast models. Criminogenic factors of the wartime period that directly affect female criminality have been systematized: internal displacement, destruction of family ties, economic vulnerability, post-traumatic stress disorder, changes in gender roles, and the occupation context. It has been established that among 4.6 million officially registered internally displaced persons approximately 60 % are women, indicating the disproportionate impact of armed aggression on the female population.

Based on current Ukrainian legislation and empirical data, three forecast scenarios for the development of female criminality in the post-war period have been developed – optimistic, moderate, and pessimistic. It

has been substantiated that the most probable is the moderate scenario, according to which female criminality in the post-war period will increase by 15–25 % compared to pre-war indicators, with the most significant growth in the areas of acquisitive crimes, cybercrime, and drug-related offenses. Directions for preventive criminological policy have been proposed, taking into account forecast data, including the necessity of amendments to the Law of Ukraine «On Probation», the Criminal Procedure Code of Ukraine, as well as the establishment of a criminological monitoring system for female criminality based on gender-disaggregated statistical data.

Keywords: criminological forecasting, female criminality, martial law, post-war period, criminogenic factors, preventive policy, forecast scenarios, crime prevention.

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія проти України спричинила безпрецедентні соціальні, економічні та демографічні трансформації, які неминуче впливають на стан і структуру злочинності. У контексті цих трансформацій жіноча злочинність зазнає специфічних змін, зумовлених тим, що саме жінки становлять одну з найбільш вразливих категорій населення в умовах збройного конфлікту.

Так, за даними Міністерства соціальної політики України, з листопада 2022 року в Україні офіційно зареєстровано 4,6 мільйона внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), серед яких 60 % становлять жінки [1]. Це свідчить про те, що наслідки війни непропорційно торкаються саме жіночої частини населення, створюючи для неї специфічні криміногенні ризики від економічної маргіналізації до психотравматизації. У таких умовах кримінологічне прогнозування жіночої злочинності набуває не лише теоретичного, а й безпосередньо практичного значення. Науково обґрунтований прогноз дозволяє суб'єктам запобігання злочинності (зокрема, органам Національної поліції, пробації та соціальних служб) завчасно підготуватися до нових викликів повоєнного періоду, раціонально розподілити обмежені ресурси та розробити адресні превентивні програми.

Зауважимо, що чинне законодавство України визначає нормативні засади запобігання злочинності, однак не містить спеціальних положень щодо кримінологічного прогнозування гендерно-специфічної злочинності, що створює прогалину між науковим потенціалом кримінологічної науки та потребами правозастосовної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади кримінологічного прогнозування розроблялися у працях А. М. Бабенка, В. В. Голіни, О. М. Литвинова, А. П. Закалюка, І. М. Даньшина, Б. М. Головікіна, О. Г. Кулика, В. М. Дрьоміна, Ю. Ф. Іванова та інших учених. Напрацювання містять методологічний апарат прогнозування (екстраполяція, експертні оцінки, моделювання), його види (короткострокове, середньострокове, довгострокове) та місце у системі кримінологічної науки.

Водночас вплив збройних конфліктів на злочинність у кримінологічній літературі досліджувався переважно в контексті загальних тенденцій. Зокрема, В. В. Голіна у своїх роботах розглядає еволюцію криміногенних факторів та підкреслює необхідність диференціації криміногенної детермінації у довоєнний, воєнний та повоєнний періоди, акцентуючи на ускладненні криміногенного середовища в умовах війни [2]. До того ж науковець, досліджуючи концептуальні засади запобігання злочинності як фундаментальної кримінологічної категорії, розкриває превенцію як базову функцію кримінологічної політики держави [3]. У межах дослідження соціально-правового механізму протидії злочинності І. О. Бандурка та Ю. В. Орлов обґрунтовують системний підхід до кримінологічного прогнозування та планування як ключового елемента запобігання злочинності [4, с. 481]. У свою чергу, І. Г. Богатирьов та А. І. Богатирьов у межах регіональної кримінології аналізує детермінанти злочинності та її прояви в умовах кризових соціальних процесів, що включають і воєнні фактори як складову сучасної криміногенної ситуації [5].

Разом з тим, питання кримінологічного прогнозування саме жіночої злочинності в умовах воєнного та повоєнного періодів залишається практично не розробленим у вітчизняній науці. Наявні дослідження жіночої злочинності (О. М. Джу́жа, А. П. Закалюк та ін.) були здійснені у довоєнний період і не враховують нових криміногенних факторів, сформованих збройною агресією.

Указане визначає **мету статті** – здійснити кримінологічне прогнозування жіночої злочинності в Україні в умовах воєнного та повоєнного періодів, а також визначити прогнозні сценарії та на їхній основі запропонувати напрями превентивної кримінологічної політики.

Виклад основного матеріалу. Кримінологічне прогнозування являє собою процес науково обґрунтованого пізнання майбутнього рівня, динаміки і структури злочинності завдяки вивченню тенденцій розвитку цього явища в минулому. Кримінологічний прогноз – це підсумкове судження із процесу прогнозування про стан злочинності та її перспективні характеристики в майбутньому

[6, с. 191]. Воно становить самостійний елемент предмета кримінології та є необхідною передумовою ефективного планування заходів запобігання злочинності.

У кримінологічній науці виокремлюють три основних методи прогнозування: екстраполяцію, моделювання та експертних оцінок [7, с. 149–150]. Метод екстраполяції полягає у вивченні тенденцій злочинності в минулому, теперішньому, а результати цього вивчення проєктуються на майбутнє [7, с. 149]. Метод моделювання базується на розробці системи математичних формул, що описують динаміку злочинності з урахуванням взаємодії комплексу факторів, які істотно впливають на неї [7, с. 149–150], а метод експертних оцінок полягає в узагальненні прогностичних суджень компетентних осіб (експертів) для виявлення майбутнього стану злочинності в цілому, її видів, а також явищ і процесів, які впливають на їх тенденції [7, с. 150].

Слід зазначити, що прогнозування жіночої злочинності має свою специфіку обумовлену декількома обставинами. По-перше, жіноча злочинність традиційно становить 10–15 % від загальної кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень в Україні [8], що ускладнює виявлення стійких статистичних закономірностей. По-друге, на жіночу злочинність впливають специфічні гендерні фактори (сімейно-побутові обставини, материнство, гендерне насильство), які не піддаються стандартному кількісному аналізу. По-третє, в умовах воєнного стану методу екстраполяції як основному інструменту короткострокового прогнозування притаманна обмежена надійність, оскільки збройний конфлікт руйнує попередні закономірності розвитку злочинності.

З огляду на це, для прогнозування жіночої злочинності в умовах воєнного та повоєнного періодів найбільш доцільним є комбінований підхід, що поєднує елементи екстраполяції (аналіз тенденцій 2019–2025 років як відправної точки), факторний аналіз (системне вивчення нових криміногенних факторів воєнного періоду) та сценарне прогнозування (побудова альтернативних моделей залежно від розвитку ситуації). Зазначений підхід, на нашу думку, дозволяє подолати обмеження кожного окремого методу та забезпечити більшу обґрунтованість прогностичних висновків.

Так, відповідно до статистичних даних Офісу Генерального прокурора [8], динаміка загальної злочинності в Україні у 2019–2025 роках мала нерівномірний характер, зумовлений двома кризовими подіями – це пандемією COVID-19 (2020–2021) та повномасштабною збройною агресією (з лютого 2022 року).

У довоєнний період (2019–2021 роки) частка жінок серед осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, коливалася в межах 12–14 %, що загалом відповідало загальноєвропейським тенденціям. Структура жіночої злочинності у цей період характеризувалася переважанням корисливих кримінальних правопорушень (крадіжки, шахрайство), кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, а також насильницьких кримінальних правопорушень [8], що здебільшого були пов'язані із сімейно-побутовою сферою.

Початок повномасштабної агресії у 2022 році спричинив суттєві зміни у динаміці та структурі злочинності. Загальна кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень у 2022 році дещо знизилася через об'єктивні причини, а саме неможливість реєстрації правопорушень на тимчасово окупованих територіях, масову евакуацію населення, обмежену спроможність правоохоронних органів. Водночас у 2023 році спостерігалось відновлення тенденції до зростання загальної кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень [8].

Щодо жіночої злочинності, то з 2022 року можна виокремити декілька характерних тенденцій:

- зростання частки жінок серед осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, що пов'язане з втягуванням жінок у наркотовілля;
- поява нових складів злочинів, зокрема колабораційної діяльності (ст. 111¹ КК України) [9], у вчиненні якої жінки представлені більш помітно, ніж у традиційних видах злочинності;
- зростання кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із шахрайством, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, де жінки виступають як виконавцями, так і жертвами.

Зазначені тенденції свідчать про те, що воєнний стан не лише змінив кількісні показники жіночої злочинності, а й трансформував її структуру, породивши нові кримінологічно значущі явища, які потребують спеціального прогнозування.

Так, системний аналіз криміногенних факторів воєнного періоду дозволяє виокремити шість основних груп чинників, що безпосередньо впливають на жіночу злочинність.

Перша група – це внутрішнє переміщення та руйнування звичного соціального середовища. Як зазначалося, серед 4,6 мільйона офіційно зареєстрованих ВПО близько 60 % становлять жінки [1]. Внутрішнє переміщення руйнує усталені соціальні зв'язки, позбавляє жінок звичного оточення та підтримки, створює стан соціальної ізоляції. Відповідно до даних Міжнародної організації з міграції,

в цілому по Україні лише 40 % ВПО, зокрема 4 % самозайнятих, мають роботу [10]. Для жінок економічна маргіналізація є тим самим криміногенним фактором, що найчастіше підштовхує їх до вчинення корисливих правопорушень.

Друга група – це руйнування сімейних зв'язків. Воєнний стан спричинив масове розділення сімей, коли чоловіки мобілізовані або перебувають в зоні бойових дій, жінки з дітьми евакуйовані в інші регіони або за кордон. На нашу думку, тривала відсутність чоловіка-годувальника покладає на жінку подвійне навантаження – економічне забезпечення сім'ї та піклування про дітей. У разі загибелі або тяжкого поранення чоловіка ця ситуація набуває незворотного характеру, бо руйнування сімейних побуту послаблює механізми неформального соціального контролю, який традиційно є одним із найбільш дієвих стримуючих факторів жіночої злочинності.

Третя група – це економічна вразливість та зубожіння. Воєнний стан спричинив масштабну руйнацію економічної інфраструктури, втрату робочих місць, девальвацію заощаджень. Жінки зазнали непропорційно більших економічних втрат, оскільки вони переважно працювали у сферах, найбільш постраждалих від війни, а саме у сфері торгівлі, послуг, освіти. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 № 2866-IV [11], держава зобов'язана забезпечити рівні умови праці для жінок і чоловіків, однак в умовах воєнного стану реалізація цього обов'язку суттєво ускладнена, у зв'язку з чим економічне зубожіння є класичним детермінантом корисливої злочинності.

Четверта група – це посттравматичний стресовий розлад та психотравматизація. За даними Національної служби здоров'я України, кількість діагностованих випадків посттравматичних стресових розладів (далі – ПТСР) зросла з 3167 у 2021 році до 7051 у 2022 році та 12494 у 2023 році [12]. При цьому, за науковими даними, наведеними ЮНІСЕФ України, жінки страждають на ПТСР удвічі частіше за чоловіків. ПТСР розвивається у 20 % жінок та 8 % чоловіків після травмуючих подій [13]. Посттравматичний стресовий розлад суттєво знижує здатність до контролю імпульсів, може провокувати зловживання алкоголем та психоактивними речовинами, агресивну поведінку, що створює передумови для насильницьких та інших правопорушень.

П'ята група – це зміна гендерних ролей та соціальних функцій жінки. Воєнний стан об'єктивно розширив соціальні ролі жінок. Жінки масово залучаються до Збройних Сил України (за різними оцінками, понад 60 тисяч жінок-військовослужбовців), до волонтерського руху, до управлінських функцій. Водночас розширення соціальних ролей створює й нові криміногенні ризики: доступ до зброї та спеціальних засобів, психологічні наслідки участі в бойових діях, складності реінтеграції жінок-ветеранок. Зазначена проблематика частково врахована у Законі України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [14], однак гендерно-чутливий підхід до ветеранок залишається недостатньо розробленим.

Шоста група – це окупаційний контекст та його наслідки. Жінки на тимчасово окупованих територіях опинилися в ситуації, коли їхня лояльність або, навпаки, нелояльність окупаційній владі може мати кримінально-правові наслідки як за законодавством окупанта, так і за законодавством України. Стаття 111¹ КК України встановлює кримінальну відповідальність за колабораційну діяльність, що включає, зокрема, зайняття посад в окупаційних адміністраціях, участь у проведенні незаконних виборів, освітню та пропагандистську діяльність [9]. Значна частина осіб, які опинилися під тиском окупаційних сил, – це жінки (вчителі, медичні працівники, державні службовці), які в умовах відсутності реальних альтернатив продовжують виконувати свої професійні обов'язки.

Надалі, на підставі аналізу динаміки жіночої злочинності та систематизації криміногенних факторів воєнного періоду, пропонуємо три прогностичні сценарії розвитку жіночої злочинності у повоєнний період. При побудові сценаріїв нами враховано, що повоєнний період розпочнеться з моменту припинення активних бойових дій та скасування (або суттєвого пом'якшення) правового режиму воєнного стану.

1. Оптимістичний сценарій передбачає швидке відновлення соціально-економічної стабільності, ефективну реінтеграцію ВПО, активне залучення міжнародної допомоги. За цим сценарієм жіноча злочинність після початкового зростання (протягом 1–2 років) повернеться до довоєнних кількісних показників. Структурні зміни, однак, збережуться: залишиться підвищена частка кримінальних правопорушень, пов'язаних із ПТСР, до яких слід віднести побутове насильство, правопорушення, пов'язані із зловживанням психоактивними речовинами, а також правопорушень у сфері інформаційних технологій. Кількість кримінальних проваджень за колабораційну діяльність досягне піку в перші 2–3 роки після деокупації та поступово знижуватиметься.

Цей сценарій є можливим за умов:

- швидкого залучення значних обсягів міжнародної фінансової та технічної допомоги;

- ефективної роботи системи пробації та соціальних служб;
- реалізації гендерно-чутливих програм реінтеграції;
- законодавчих змін, спрямованих на імплементацію Правил Організації Об'єднаних Націй щодо поводження з жінками-ув'язненими та заходів покарання для жінок-правопорушниць, не пов'язаних з позбавленням волі (далі – Бангкокські правила) [15].

2. Помірний сценарій (найбільш вірогідний) передбачає тривале відновлення, обмежені ресурси, часткову реінтеграцію ВПО. За цим сценарієм жіноча злочинність зростатиме протягом 3–5 років після завершення активних бойових дій. Прогнозоване зростання становитиме 15–25 % порівняно з довоєнними показниками. Найбільш значне зростання очікується за такими видами кримінальних правопорушень:

- корисливі кримінальні правопорушення (крадіжки, шахрайство) – зростання на 20–30 %, зумовлене тривалим безробіттям та зубожінням, особливо серед ВПО;
- кримінальні правопорушення, пов'язані з наркотичними засобами – зростання на 15–25 %, спричинене розширенням наркоринку та залученням жінок як «закладниць»;
- насильницькі кримінальні правопорушення (побутове насильство, тілесні ушкодження) – зростання на 10–20 %, зумовлене ПТСР, алкоголізацією, конфліктами в родинях ветеранів;
- кримінальні правопорушення у сфері кібершахрайства – зростання на 25–35 %, пов'язане з поширенням онлайн-шахрайських схем та залученням жінок до їх реалізації;
- колабораційна діяльність – значна кількість кримінальних проваджень у перші 3–5 років після деокупації з поступовим зниженням.

Цей сценарій відображає ситуацію, коли держава здійснюватиме заходи з відновлення, але їхній масштаб та ефективність будуть обмеженими. За аналогією з повоєнним досвідом інших країн (Хорватія, Боснія і Герцеговина), зростання жіночої злочинності у повоєнний період є типовим явищем, що пов'язане з «відкладеними» наслідками збройного конфлікту.

3. Песимістичний сценарій передбачає затяжне відновлення, глибоку економічну кризу, масштабну соціальну дезадаптацію. За цим сценарієм жіноча злочинність зросте на 30–50 % порівняно з довоєнними показниками та зберігатиме високий рівень протягом 5–10 років. Окрім зазначених вище тенденцій, песимістичний сценарій передбачає:

- формування стійких криміногенних субкультур у середовищах ВПО, зокрема в місцях компактного проживання;
- зростання організованої жіночої злочинності (участь у наркоторгівлі, контрабанді, шахрайських мережах);
- значне підвищення рівня рецидиву серед жінок-правопорушниць через неефективність системи ресоціалізації;
- зростання злочинності серед жінок-ветеранок, пов'язане з проблемами реінтеграції.

Цей сценарій є найменш вірогідним, проте його не можна виключати, зважаючи на масштаб руйнувань та демографічних втрат.

Вважаємо, що незалежно від реалізації того чи іншого сценарію, вже сьогодні необхідно формувати систему заходів запобігання жіночій злочинності, орієнтовану на повоєнний період. А саме, спираючись на результати проведеного прогнозування та системний аналіз чинного законодавства, доцільно запропонувати такі напрями превентивної кримінологічної політики:

1) на рівні загальносоціального запобігання необхідним є розроблення та затвердження спеціальної Державної програми соціальної адаптації жінок, постраждалих внаслідок збройної агресії, яка має включати: професійну перекваліфікацію та сприяння працевлаштуванню жінок-ВПО; психологічну реабілітацію жінок із ПТСР; підтримку жінок-ветеранок у процесі реінтеграції в цивільне життя; забезпечення доступного житла для переміщених жінок. Правовою основою для такої програми може слугувати ст. 17 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [11], яка передбачає позитивні дії, спрямовані на досягнення збалансованого представництва жінок і чоловіків;

2) на рівні спеціально-кримінологічного запобігання внести зміни до Закону України «Про пробацію» від 05.02.2015 № 160-VIII [16], передбачивши обов'язковість розроблення гендерно-специфічних пробаційних програм, адаптованих до потреб жінок-правопорушниць воєнного та повоєнного періодів. Такі програми мають включати: травмоінформований підхід; програми подолання залежностей; розвиток батьківських навичок; сприяння працевлаштуванню;

3) вдосконалення нормативно-правової бази у сфері кримінального судочинства. Зокрема, доповнити ст. 178 Кримінального процесуального кодексу України [17] положенням, яке б

зобов'язувало суди при обранні запобіжного заходу жінкам, які є ВПО або постраждали внаслідок збройної агресії, враховувати сукупність специфічних обставин: наявність дітей без іншого піклувальника; факти попередньої віктимізації; наявність діагностованого ПТСР; втрату житла та засобів існування;

4) запровадити диференційований підхід при визначенні виду та міри покарання з огляду проблематики колабораційної діяльності, передбаченої ст. 111¹ КК України [9], який би враховував: ступінь добровільності дій жінки в умовах окупації; наявність примусу з боку окупаційної влади; мотивацію продовження професійної діяльності (освіта, медицина) з метою забезпечення потреб місцевого населення; сімейні обставини (наявність дітей, осіб на утриманні). Такий підхід відповідає принципу індивідуалізації покарання (ст. 65 КК України) [9] та гендерно-чутливим стандартам, закріпленим у Бангкокських правилах [15].

5) забезпечити інтеграцію заходів з охорони психічного здоров'я в систему запобігання злочинності з огляду на прогнозоване зростання злочинності, пов'язаної з ПТСР. Це передбачає: розширення мережі безкоштовної психологічної допомоги для жінок із ПТСР; навчання працівників поліції та пробаційної служби основам травмоінформованого підходу; запровадження обов'язкового психологічного скринінгу для жінок-правопорушниць на етапі досудового розслідування. Правовою основою для цих заходів може слугувати Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII [18], який вже передбачає механізми взаємодії правоохоронних органів та соціальних служб.

6) забезпечити моніторинг та періодичне коригування прогнозів. Наприклад, створити на базі Офісу Генерального прокурора або Міністерства внутрішніх справ України систему кримінологічного моніторингу жіночої злочинності, яка передбачатиме збирання та аналіз гендерно-дезагредованих статистичних даних, періодичне (щорічне) оновлення прогнозних оцінок, підготовку аналітичних доповідей для суб'єктів запобігання злочинності. Обов'язковість гендерно-дезагредованого обліку статистичних даних може бути закріплена шляхом внесення відповідних змін до Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, затвердженого наказом Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298 [19].

Висновки. Отже, проведене дослідження дозволяє констатувати, що кримінологічне прогнозування жіночої злочинності в умовах воєнного та повоєнного періодів потребує комбінованого методологічного підходу, який поєднує елементи екстраполяції, факторного аналізу та сценарного прогнозування, що зумовлено руйнуванням попередніх статистичних закономірностей внаслідок збройного конфлікту.

Криміногенні фактори воєнного періоду, що впливають на жіночу злочинність, утворюють комплексну систему, яка включає: масове внутрішнє переміщення (60 % ВПО – жінки), руйнування сімейних зв'язків, економічну маргіналізацію (лише 40 % ВПО, зокрема 4 % самозайнятих, мають роботу), психотравматизацію (ПТСР розвивається у 20 % жінок після травмуючих подій), зміну гендерних ролей та окупаційний контекст.

Найбільш вірогідним є помірний сценарій, за яким жіноча злочинність у повоєнний період зросте на 15–25 % порівняно з довоєнними показниками, з найбільш значним зростанням у сферах корисливих кримінальних правопорушень, кіберзлочинності та кримінальних правопорушень, пов'язаних із наркотичними засобами, а структура жіночої злочинності трансформується внаслідок появи нових категорій (колабораційна діяльність, кримінальні правопорушення жінок-ветеранок). У зв'язку з цим, превентивна кримінологічна політика потребує системних законодавчих змін, інституційних перетворень, а також інтеграції заходів з охорони психічного здоров'я в систему запобігання злочинності.

Вважаємо, що перспективним напрямом подальших наукових досліджень є емпірична верифікація запропонованих прогнозних сценаріїв на основі даних офіційної статистики за наступні роки, а також розробка математичних моделей прогнозування гендерно-специфічної злочинності з урахуванням множинних змінних воєнного та повоєнного періодів.

Література:

1. Кількість переселенців по областях: актуальна статистика 2026. *Матеріали медіаресурсу «EuroFest»*. URL: <https://www.eurofest.org.ua/kilkist-pereselencziv-po-oblastyah-aktualna-statystyka-2026/>.
2. Голіна В. В. Криміногенні фактори злочинності в Україні через призму сингулярності та інтерференції. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету*

імені Г. С. Сковороди «Право». Вип. № 42. 2025. С. 113–121. DOI: <https://doi.org/10.34142/23121661.2025.42.13>.

3. Голіна В. В. Деякі питання запобігання криміногенним викликам у трансвоєнному соціумі України (теоретико-прогностичний аспект). *Питання боротьби зі злочинністю : збірник наукових праць*. Вип. № 49. Ч. 1. Харків : Право. 2025. С. 26–36.
4. Кримінологія (Загальна частина) : навчальний посібник / І. О. Бандурка, О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова. Харків : ХНУВС, 2025. 616 с.
5. Богатирьов І. Г., Богатирьов А. І. Організована злочинність в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи їх подолання. *Закон і кордони : науковий журнал*. Вип. № 1(3). 2024. С. 5–26.
6. Кримінологія: Загальна та Особлива частина : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська, О. В. Лисодед та ін. ; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головікіна. Харків : Право, 2014. 512 с.
7. Кримінологія : підручник / за заг. ред. Л. С. Сміяна, Ю. В. Нікітіна. Київ : Національна академія управління, 2010. 496 с.
8. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Статистика. *Вебпортал Офісу Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>.
9. Кримінальний кодекс України. Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
10. Внутрішні вимушені переміщення: обсяги, проблеми та способи їх вирішення. *Вебпортал Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahy-problemy-ta-sposoby-yikh>.
11. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
12. Червень – місяць обізнаності про посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). *Вебпортал Центру громадського здоров'я МОЗ України*. URL: <https://phc.org.ua/news/cherven-misyac-obiznanosti-pro-posttravmatichniy-stresoviy-rozlad-ptsr>.
13. Що треба знати про посттравматичний стресовий розлад (ПТСР): інформація для батьків. *Вебпортал UNICEF Україна*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/stories/about-post-traumatic-stress-disorder>.
14. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту. Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>.
15. United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders with their Commentary (the Bangkok Rules). Vienna : UNODC, 2011. 52 p.
16. Про пробацію. Закон України від 05.02.2015 № 160-VII. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>.
17. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
18. Про запобігання та протидію домашньому насильству. Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
19. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення. Наказ Офісу Генерального прокурора від 30.06.2020 № 298. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>.

References

1. Kilkist pereselentsiv po oblastiakh: aktualna statystyka 2026 [Number of displaced persons by regions: current statistics 2026]. *Materialy mediaresursu «EuroFest» – Materials of the media resource «EuroFest»*. URL: <https://www.eurofest.org.ua/kilkist-pereselencziv-po-oblastyah-aktualna-statystyka-2026/> [in Ukrainian].
2. Holina, V.V. (2025). Kryminogenni faktory zlochynnosti v Ukraini cherez pryzmu synhuliarnosti ta interferentsii [Criminogenic factors of crime in Ukraine through the prism of singularity and interference]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody*

«Pravo» – *Collection of Scientific Works of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University «Law»*, 42, 113–121. DOI: <https://doi.org/10.34142/23121661.2025.42.13> [in Ukrainian].

3. Holina, V.V. (2025). Deiaki pytannia zapobihannia kryminogennym vyklykam u transvoiennomu sotsiumi Ukrainy (teoretyko-prohnostychnyi aspekt) [Some issues of preventing criminogenic challenges in the trans-war society of Ukraine (theoretical and prognostic aspect)]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu – Issues of Combating Crime*, 49 (1), 26–36 [in Ukrainian].

4. Bandurka, I.O., Lytvynov, O.M., Orlov, Yu.V. et al. (2025). Kryminolohiia (Zahalna chastyna) [Criminology (General Part)]. Yu.V. Orlov (Ed.). Kharkiv: KhNUVS [in Ukrainian].

5. Bohatyrov, I.H., & Bohatyrov, A.I. (2024). Orhanizovana zlochynnist v umovakh voiennoho stanu: problemy ta shliakhy yikh podolannia [Organized crime under martial law: problems and ways to overcome them]. *Zakon i kordony – Law and Borders*, 1(3), 5–26 [in Ukrainian].

6. Holina, V.V., & Holovkin, B.M. (Eds.). (2014). Kryminolohiia: Zahalna ta Osoblyva chastyna [Criminology: General and Special Parts]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

7. Smiian, L.S., & Nikitin, Yu.V. (Eds.). (2010). Kryminolohiia [Criminology]. Kyiv: Natsionalna akademiia upravlinnia [in Ukrainian].

8. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia [On registered criminal offenses and results of their pre-trial investigation]. (n.d.). *Vebportal Ofisu Heneralnoho prokurora – Web portal of the Office of the Prosecutor General*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika> [in Ukrainian].

9. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 No. 2341-III [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 5, 2001 No. 2341-III]. (2001, April 5). *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

10. Vnutrishni vymusheni peremishchennia: obsiah, problemy ta sposoby yikh vyrishennia [Internal forced displacement: scope, problems and solutions]. (n.d.). *Vebportal Natsionalnoho instytutu stratehichnykh doslidzhen – Web portal of the National Institute for Strategic Studies*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahy-problemy-ta-sposoby-yikh> [in Ukrainian].

11. Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv: Zakon Ukrainy vid 08.09.2005 No. 2866-IV [On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men: Law of Ukraine of September 8, 2005 No. 2866-IV]. (2005, September 8). *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> [in Ukrainian].

12. Cherven – misiats obiznanosti pro posttravmatychnyi stresovyi rozlad (PTSR) [June is PTSD awareness month]. (n.d.). *Vebportal Tsentru hromadskoho zdorovia MOZ Ukrainy – Web portal of the Center for Public Health of the Ministry of Health of Ukraine*. URL: <https://phc.org.ua/news/cherven-misyac-obiznanosti-pro-posttravmatichniy-stresoviy-rozlad-ptsr> [in Ukrainian].

13. Shcho treba znaty pro posttravmatychnyi stresovyi rozlad (PTSR): informatsiia dlia batkiv [What you need to know about post-traumatic stress disorder (PTSD): information for parents]. (n.d.). *Vebportal UNICEF Ukraina – UNICEF Ukraine web portal*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/stories/about-post-traumatic-stress-disorder> [in Ukrainian].

14. Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu: Zakon Ukrainy vid 22.10.1993 No. 3551-XII [On the Status of War Veterans, Guarantees of Their Social Protection: Law of Ukraine of October 22, 1993 No. 3551-XII]. (1993, October 22). *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> [in Ukrainian].

15. United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders with their Commentary (the Bangkok Rules). (2011). Vienna: UNODC [in English].

16. Pro probatsiiu: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 No. 160-VIII [On Probation: Law of Ukraine of February 5, 2015 No. 160-VIII]. (2015, February 5). *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> [in Ukrainian].

17. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 No. 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 13, 2012 No. 4651-VI]. (2012, April 13). *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].

18. Pro zapobihannia ta protydiuu domashnomu nasylstvu: Zakon Ukrainy vid 07.12.2017 No. 2229-VIII [On Prevention and Counteraction to Domestic Violence: Law of Ukraine of December 7, 2017 No. 2229-VIII]. (2017, December 7). *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> [in Ukrainian].

19. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Yedynyi reiestr dosudovykh rozsliduvan, poriadok yoho formuvannia ta vedennia: Nakaz Ofisu Heneralnoho prokurora vid 30.06.2020 No. 298 [On Approval of the Regulation on the Unified Register of Pre-trial Investigations: Order of the Prosecutor General's Office of June 30, 2020 No. 298]. (2020, June 30). *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text> [in Ukrainian].